

Книга видана за підтримки

учасників спільноти «Отдам даром. Херсон»,
випускників Херсонського державного університету
(1974–76 рр.),

колективу та випускників ЗОШ № 31 м. Макіївки
Донецької області,

директора УВК «Школа гуманітарної праці»
Херсонської обласної ради Артема Кіяновського,
близьких та друзів родини Маляренко.

Доземний вам уклін!

Світанок іще не прокинувся. Він ледь ворухився, позіхаючи, на обрії. Лише за дальніми деревами й дахами з'явилася тонка зеленава смужка, наче хто пензлем провів по вологим папері, щоб розтікалися кольори, витісняючи нічні тіні.

Аня, Ганна Василівна Володарська, струнка 38 річна жінка, вийшла в сад і усміхнулася: тихо, гарно, тепле повітря ледь колива вітерець – народжується ранок. Вона понад усе любила ці години. Родина ще спить, а вона разом із сонцем ніби тче для них майбутній день. Її праця, турбота, щойно народжене сонячне тепло й перше проміння об'єднуються, немов у безсловесній молитві, і творять свій ритуал, добру магію ранку – на добро, на добро, на добро...

Аня обійшла подвір'я, неквапно, пильно придивляючись до всього, від буряків до жоржин, від яблунь до зелені – з чого почати, де потрібна більша увага? – і розгорнула поливний шланг, пустила воду. «Зараз будемо напувати і вмивати сад і город», – сказала вона собі й знову всміхнулася.

А чому не радіти? В духовці мліють пироги, печеться гуска з айвою та яблуками – скоро буде чути дух. Спить, набирається сил її великий і дужий чоловік Семен. Досипає, солодко прощається зі своїм п'ятнадцятиріччям тепер уже повноліття доня-одиначка Наталочка. Дрімає, ще майже не даючи про себе знати, її маленька таємниця. «Мое сонечко, мій секрет. Ще ніхто й не знає, що скоро ти з'явишся серед нас».

Аня лагідно погладила свій ледь помітний живіт і легко нахилилася, перекладаючи шланг під розкішні

трояндові кущі, свої улюблені квіти. Скоро їй важко буде так кланятися городові й цвіту. Ця думка так потішила її що вона тихо, срібно розсміялася. А потім потяглася вгору так, що хруснули кісточки:

– Господи-и-и... Як добре... Спасибі Тобі за все добро, яке Ти даєш, за спокій, за достаток. За чоловіка й дочку, за землю, за кожну деревину, за кожну травиночку дякую.

Маленька струнка постать наче не могла вмістити всього щастя, що наповнювало її. Вона подивилася вгору, на небо, що вже мінилося передсвітанковими барвами, і усміхалося їй промінням.

І враз її мов обпекло – сонний передсвітанковий мир розітнув чужий голос:

– Ну ти, Нюрко, даєш! Коси розпатлала, як дівка, й сама до себе іржеш зрання, як коняка!

– І вам доброго ранку, Ніно Іванівно, – здригнулася від несподіванки, але, стрималася, намагаючись не помічати глузування й відбитися жартом Аня. – Ви що ж, вдосвіта мене пильнуєте? І багато ви з темряви додивилися?

– Я кажу, чого це ти напівгола по городу бігаєш? Балакаєш сама до себе? Що, поцапалася з чоловіком? Га? – не вгавала сусідка.

– Та тіпун вам на язика! Хіба ми коли з ким сварились?

– О, то ти, може, ворожиш, поки люди сплять? Не від твого ворожіння у мене вся малина посохла?

– Ви б ото, Ніно Іванівно, замість таке верзти, краще б малину свою полили – від того користі більше. Візьміть у мене шланг...

– Не треба мені твою погану шлангу!

– Ну то як хочете.

Ані хотілося поставити крапку в неприємній розмові, але без чвар. Вона, ніби цілком поглинена роботою, просто перейшла на інший край саду-городу, і заходилася коло грядок, відвернувшись від сусідки. Та зненацька її знову мов уколало щось у спину. Вона блискавично озирнулася – та усе стояла коло паркану й свердлила її очима.

– Ви щось хотіли, Ніно Іванівно?

– Ні. А що, я заважаю тобі робити? Ти, кажу, волосся збери – метляється. Не заважає?

Аня машинально поклала шланг, зібрала у вузол пишний непокірний хвіст і припнула під резинку:

– Слухайте, ну що вам зранку не йметься? Погано спали? Чи просто ще нікому настрої зіпсувати не встигли – муляє? Так ви не гайте на мене, сусідонько, сили. – Аня підійшла до паркану впритул, примруживши свої ясні безстрашні очі, й осміхнулася. – Не слід.

– Везе ж деяким! – не витримала погляду сусідка і відвернулася. – Бариня ти – балає тебе життя, й усі тобі служать. Чоловік і той, мов бичок на мотузці, за тобою ходє, очей не відведе. На руках носє!

– А це тут до чого? – здивувалася Аня знову. – Ви розсудіть самі: хто з нас із вами бариня, Ніночко Іванівно? Сонце лише сходить, я вже годину як у саду роблю, а до того гуску спекла, пироги поставила. А ви собі вилежалися, тільки очі продрали, й ну на паркані висіти, лясц точити, мене судити. Я ж ні на кого не кричу, працюю собі мовчєчки, всім задоволєна, всім вдячна. То, може, мене й варто на руках носити – хоч би за таке «барство» мое, з мозолями на руках? Чуєте, як гуска моя з печі пахне, га?

Аня говорила без злості, лєдвє стримуючи посмішку. Сусідка теж ізнехотя засміялася:

– Та я ж що... Я так... По-сусідськи просто. Порадити тобі, як жінка жінці, чи як. Ти ж – не дівчинка, у тебе донька на виданні, а ти все красуєшся. Ходиш по дворі в якихось трусах. А зверху ото що? Хіба то одіж? Цицьки розвісила, кому ти їх, людям показуєш?

Аня опустила очі на свої довгі міцні ноги в коротких шортах, трохи демонстративно потягла за лямки домашню маечку:

– О, то вам мої цицьки спати не дають? Майка моя не подобається? І не труси то, а шорти. Та й хто з нас голий? Заради Бога! Ви самі – в нічній сорочці, навіть без халата, хоча б хустиною прикрилися. Скоро сонце вийде, вам людей не шкода? Таке видовище! Ідіть уже досипайте. Може, вам сон хороший наснитися – ви хоч лягтися перестанете. Ідіть.

– Ха! А ти ще та язвочка! То тільки на вигляд – солоденьке, усміхнене. Хамка!

– А що ж я, дарма 15 років поряд з вами прожила? Було в кого навчатися... Годі вже, Ніно Іванівно. Не стовбичте за спиною. Чи вдома нема робити? А потім дивуєтесь, чого то малина сохне, і чом то чоловік не носить на руках.

Сусідка розкрила рота у відповідь, та не знайшлася. Закусила губу й відійшла, мурмочучи щось собі під носа.

Аня зітхнула. Чого тим сусідкам неможеться? Як щось дістати, позичити, допомогти – біжать до них із Семеном, мов до ріднесеньких. І в той же час, тільки відвернися, як уже судять, і через що – через майку?

– Охо-хо... Добре, хай то буде останнє горе у моїм житті. Всім язика не припнеш.

Вона відключила воду, і перш ніж повернутися до гуски й пирогів, взяла з веранди секатор і рушила до клумби.

Зрізала троянди на букет для доньки, по кількості виповнених років. І раптом відчула як стислося серце – шістнадцять, парне число:

– Дурниці! Господи, які дурниці лізуть у голову, – заспокоїла вона себе сама. – Один букет може бути й таким, адже їй все-таки сьогодні 16... Наталочко моя, донечко... І коли ти виросла? Ще наріжу квітів, і хай зробить свої ікебани сама.

Стиха говорючи до себе, Аня набрала кудлатих айстр, зірчастих жоржин, повних білих хризантем і поставила в цеберко біля східців. Наталка прокинеться й розставить свої букети на столи, бо сьогодні буде справжнє свято! Десь о четвертій годині увесь Наталчин клас збереться у них, буде й класна, Лариса Олексіївна. Хоч іще тривають канікули, але прийдуть усі, у них гарний, дружний клас.

Аня роздивилася навкруг – ну от, майже все готове. Скрізь прибрано, чисто. Ще поглянути, як там в духовці пироги – і крапка. Гуска є, салати-бутерброди будуть, Семен на себе бере шашлики й печену картоплю, фрукта у них своя – яблука, груші, сливи, персики, виноград. Тільки ріж та їж...

Наталка прокинулась десь о восьмій. Пошурхотіла чимсь у своїй кімнаті, зойкнула і, щаслива, сяюча, прибігла на кухню й кинулася на шию матері:

- Мамо, яка краса! Як ти здогадалася, що я хочу саме це?
- Стривай, дай я гляну на тебе, ну?

Під подушкою у себе (а подарунки за старою звичкою вони й досі з батьком підкладали їй туди) Наталя знайшла коробочку, а в ній ніжні дівочі сережки – маленькі золоті

кульки на ланцюжках. Вона вже вділа їх у вушка і просто сяяла від задоволення.

– Ма, я гарна? Мені личить? – покрутила вона головою, й захиталися золоті кульки.

– Доню, я не знаю, хто кого прикрашає: сережки тебе чи ти їх. Золотце моє!

Вони дивилися одна на одну й не могли надивитися:

– Мам, спасибі! Ви такі в мене класні! Я така щаслива!

Поки дівчата ще стояли, обійнявшись, – обидві стрункі, засмаглі, пишноволосі, в шортах і майках – підійшов Семен:

– Принцеси мої, русалки мої золотоголові, – згріб він у могутні обійми доньку й дружину разом, і закружляв по кімнаті. – З Днем народження, Талочко! Аню, з днем народження нашої Наталочки тебе!

Він поставив розшарілих дівчат, віддихався сам і простягнув ще один сюрприз:

– Ось вам, на дрібні витрати, мої красуні.

– Ого! Всю зарплату віддаєш?

– Ну чому одразу – зарплата? Це – заначка, прихований резерв. Хіба у справжнього мужика не може бути своїх секретів?

Уже за сніданком не витримала й Аня, і теж здивувала рідних сюрпризом:

– Знаєте, у мене теж є дещо... приховане. Свій секрет, новиночка... У нас скоро буде малятко – братик чи сестричка тобі, доню, буде... Аж шкода, що не можна теж Наталею назвати. Було б два однакових щастячка – доросле й маленьке. Отакі от мої новини. Ну як?

– Мамульчику, це... здорово! Ви... такі молодці, – зашарілася знову Наталка й заплескала в долоні. – Я...
Нема слів!

А Семен притулився лицем до маківки дружини, поцілував її у волосся й перепитав:

- І скільки нам уже, Аню?
- Сім тижнів.
- За що мені таке щастя, дівчатка мої? Дякую, Го-спо-ди...

Увечері у Володарських під горіхом зібрався весь клас. Наталя приймала поздоровлення та частувала гостей. На веранді росла купа подарунків: книги, іграшки, парфуми. Та був ще один особливий презент – Вадим, окремо від класу, нишком надів на шию Наталці мініатюрний золотий хрестик на тонесенькому ланцюжку. Аня з Семеном бачили, як, тамуючись, скромно туркочуть молоденькі голубки, і посміхалися.

Наївшись та набешкетувавшись у садку, молодь гамірною строкатою зграєю майнула на дискотеку. А з Володарськими під зорями лишилася вчителька:

– Знаєте, – зізналася жартома вона, допомагаючи витирати посуд, – Наш воєнрук завжди казав, що в мене – клас вродливих дівчат, але в Наталки конкуренток нема. У вас хороша дитина, дай Боже щастя. Та й Вадим, здається, згоден з нашим воєнруком – по вуха закоханий. Буду від імені класу вашою свахою. Приймете?

З того щасливого серпневого дня минуло більше місяця. Удень ішли мляві осінні уроки, а після них шкільна будівля наче не вірила, що вже скінчилося літо – залиті сонцем класи так швидко порожніли, а коридорами блукала така голосна луна. І не віриться, що вже середина першої чверті для когось уже останнього навчального року.

Лариса Олексіївна перевіряла зошити у своїй класній кімнаті, а Вадим прибирав кабінет після уроків. Цього разу він знову чергував сам, хоча сиділи вони з Наталкою за однією партою і мали б бути зараз удвох. Вигляд хлопець мав похнюплений, змучений, і вчителька, що крадькома спостерігала за ним, почала розмову:

– Дивлюся на тебе і думаю: ти, Вадиме, справжній лицар. Відпустив Наталку по її дівочих справах, а сам взявся до діла. Мужчина!

Хлопець кинув на вчительку блискавичний гіркий погляд і мовчки відвернувся. Він із якоюсь подвоєною енергією взявся за миття підлоги в найдальшому кутку.

Лариса Олексіївна здивовано спостерігала за ним: щось тут не так із тим закоханим Вадимом. Оно, синці під очима, блідий вид, губи тремтять... Сказати б, класична картина безтямного нерозділеного кохання у дорослої дитини. Таке не приховаєш. Але ж вони з Наталкою – пара, не треба мучитися, критися, ховатися. Ні він, ні Наталя не мали б виглядати такими виснаженими й нещасливими. Ні, тут щось інше.

Дивлячись, як злісно вимивають жилаві хлоп'ячі руки брудну ганчірку, як люто викручують її, Лариса Олексіївна знову озвалася й поклікала: